

Téma 8 Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

Ing. Vlastimil Vala, CSc.

Předmět : Ekonomická efektivity LH

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

Pro hodnocení efektivity v lesním hospodářství je důležitá znalost tzv. externalit. Vyplývá to z problematiky plnění veřejně prospěšných funkcí vlastnictví lesů. Vlastník lesa udržuje les v určitém stavu a z hlediska efektivity jeho činností tento stav přizpůsobuje svému ekonomickému zájmu a ten může být s veřejnými zájmy v souladu (nevyvolává náklady) nebo v rozporu, nebo je povinen respektovat veřejný zájem, který mu může způsobit újmu.

Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

Naopak vlastníků lesa mohou jiné subjekty způsobovat újmu a náklady. Jinými slovy pro hospodářskou činnost vlastníků lesů je charakteristické, že zpravidla bývá spojena s neplánovanými ale i plánovanými náklady nebo přínosy u jiných subjektů a jiné subjekty mohou způsobovat svoji činností újmu vlastníků na lese jako složce životního prostředí. Zvláštním případem je, že vlastníků lesa svou hospodářskou činností způsobí poškození lesa a tak způsobí újmu na životním prostředí. Uvedené jevy v lesnictví jsou součástí širší problematiky ekonomie. V ekonomii patří externality k jedné z forem tržního selhání a jsou vymezeny zpravidla takto:

Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

- **Definice externalit**
- Externalita se objevuje tehdy, když výroba nebo spotřeba jednoho subjektu způsobuje nezamýšlené náklady nebo přínosy jiným subjektům, aniž by ti, kteří způsobili náklady či získali příjmy, za ně platili. Externality lze členit:

Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

- **Členění externalit**
- Podle toho zda dochází k nezamýšleným nákladům nebo výnosům rozdělujeme externality na:
 - **Pozitivní (kladné)**
- V případě pozitivních externalit činnost jednoho subjektu přináší prospěch jinému subjektu, který náklady s ním spojené nemusí hradit
 - **Negativní (záporné)**
- O negativních externalitách hovoříme tehdy, pokud činnost jednoho subjektu přináší náklady jinému subjektu, které mu nejsou hrazeny, a on z nich současně nezískává žádnou výhodu.

Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

- **Řešení externalit (tržního selhání) v lesním hospodářství**
- Obecně ekonomové vidí řešení ve vnějším zásahu zpravidla zákonodárcem.
- Vlastníci lesů jsou z pohledu externalit v různých situacích a rolích, které jsou vzájemně propojené a které jsou různě řešeny:
- Jako příjemci negativních externalit způsobených bezprostředně jinými subjekty.
- Jako příjemci negativních (pozitivních) externalit způsobených jinými subjekty zprostředkovaně klimatickou (globální) změnou

Problematika celospolečenských externalit při hodnocení ekonomické efektivity

- Jako poskytovatelé, producenti kladných externalit a to může a nemusí být doprovázeno změnou jejích nákladů a výnosů. Kladné externality však lze poskytovat v různé intenzitě. Je otázkou, za co považovat relativní změnu této intenzity při hodnocení variant lesnických hospodářských aktivit. V daném případě může jít o snížení nebo zvýšení pozitivní externality. Snížení ale může za určité situace znamenat zápornou externalitu.
- Jako poškozovatelé lesa jako vlastního výrobního prostředku, kteří mohou způsobit ekologickou újmu) eroze půdy aj. a tím způsobující **negativní externalitu** (to co kdysi nebylo ekologickou újmou dnes nebo v budoucnosti může být)

-